

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

**МУЗИЧНА ТА ХОРЕОГРАФІЧНА ОСВІТА
В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРНОГО
РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА**

**Матеріали і тези VII Міжнародної конференції
молодих учених та студентів
(04-05 листопада 2021 р.)**

1 том

УДК: 37+78+792.8+008-021.1

Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства. Матеріали і тези VII Міжнародної конференції молодих учених та студентів (Одеса 04-05 листопада 2021 р.). — Т.1. - Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2021. — 102 с.

Рекомендовано до друку вченою радою факультету музичної та хореографічної освіти Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Протокол № 3 від 18.10. 2021 р.

Редакційна колегія:

Шип С.В., доктор мистецтвознавства, професор;

Батюк Н.О., кандидат педагогічних наук, доцент

Матеріали і тези друкуються в авторській редакції

©Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського, 2021

психологічна безпека, унікальність, взаємодоповнюваність, дружба, визнання авторитетів та наслідування кращих рис, збереження традицій, якість дозвілля, вплив на оточуюче суспільство, статус. Список може продовжуватись, адже кожен учасник вокальної студії у ході занять зберігає свою індивідуальність та знаходить у такому форматі музикування та взаємодії власні переваги. Як один з векторів виховної роботи ансамблеве музикування демонструє високі показники та підтверджує доцільність втілення у ОНЕУ.

Література:

1. Печерська Е. (1998) Формування особистості засобами музики. Рідна школа. № 12, 57-59.
2. Реброва Г.О. (2021) Підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва до формування ціннісних орієнтацій підлітків у межах неформальної освіти. Музика в системі мистецької освіти: взаємини та протидії. Матеріали Всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації у галузі мистецтвознавства, музикознавства, музичної педагогіки. Одеса.
4. Рудницька О.П. (1998) Музика і культура особистості: проблеми сучасної педагогічної освіти: Навч. посібник. К.
4. Фурсенко Т.Ф. (2009) Музична культура як фактор формування ціннісних орієнтацій підлітків: монографія / Т.Ф. Фурсенко. – Ялта: РВНЗ «Крим. гуманіт. ун-т», 2009. – 332 с.

Макарова Юлія,

магістрантка ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»
Науковий керівник – Г.О.Реброва, к.пед.н.

КАТЕГОРІЯ МОТИВАЦІЇ У СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

Поняття мотивації є предметом вивчення багатьох наук. Проте єдиного загальноновизнаного визначення поняття мотивації на сьогоднішній день не існує. Різним аспектам мотивації присвятили свої роботи зарубіжні та вітчизняні вчені — А. Маслоу, Ф. Герцберг, Р. Бобровський, В. Вілюнас, С. Днепров, А. Колодійчук, Н. Коломінський, Д. МакКлелланд, Д. МакГрегор, О. Леонт'єв, В. Оучи, М. Рогова, О. Столяренко та багато інших.

Психологія тлумаче мотивацію (слово латинського походження, що означає “рухаю”) як психо-фізичний процес, що керує поведінкою людини. Цьому процесові властиві динамічність, організованість та спрямованість на результат. “Мотивом може стати, — пише Р. Бобровський, — тільки усвідомлена потреба й тільки в тому разі, якщо задоволення цієї конкретної потреби, багаторазово проходячи через етап мотивації, безпосередньо переходить у дію” [4].

В психологічній теорії діяльності, розробленій О.Леонтєвим і С.Рубінштейном, мотив виступає як дуже важлива категорія. Діяльність людини є більш успішною, коли вона має добру, тобто стійку та глибоку мотивацію, яка спонукає діяти результативно, активно, і неухильно просуватися в необхідному напрямі, аж до остаточного досягнення мети. Погодимось тут з О. Леонтєвим, що "предмет діяльності є її дійсним мотивом" [12, с. 78].

На думку Г. Генкіна, мотивація впливає на поведінку людини, яка хоче досягнути цілі — для себе, для групи людей або для суспільства [6]. В. Асєєв визначає мотивацію "як складну, багаторівневу неоднорідну систему збудників, що включає в себе потреби, мотиви, інтереси, ідеали, прагнення, установки, емоції, норми, цінності, звертаючи увагу на полівмотивованість діяльності, поведінки людини та існування домінуючого мотиву в її структурі" [2, с. 87].

А. Кібанов розуміє мотивацію як внутрішній процес, який інспірується благом (тобто тим, що може задовольнити життєві потреби людини, принести їй користь і задоволення) і виражається конкретно в формуванні мотиву поведінки людини в трудовій діяльності з урахуванням всіх законів і особливостей буття і організації останньої [10].

Мотивація є важливим чинником педагогічної діяльності. Найбільш вагомим тут постає мотив спрямованості, який безпосередньо пов'язаний зі змістом цього різновиду діяльності. Серед педагогічних мотивів слід виділити також динамічність, емоційну забарвленість, стійкість. Всі вони взаємопов'язані та взаємодіють один з одним.

О. Лукьянович поряд з поняттям «мотив» використовує категорію інтересу — як зацікавленості учня педагогічним процесом. Автор підкреслює, що "в педагогіці інтерес розглядається як емоційне переживання пізнавальної потреби, його супроводжують такі емоційні прояви як емоції подиву, почуття очікування нового, почуття інтелектуальної радості, почуття успіху" [13]. Далі вчений, розвиваючи цю думку, виділяє в якості важливого мотиву навчальної діяльності пізнавальний інтерес. Про інтерес як про "усвідомлення потреби", що має об'єктивно-суб'єктивну основу, пише також Р. Бобровський [5].

С. Днепров розподіляє поняття мотивації та ціннісних орієнтирів. Мотивація є провідною в структурі, вона — рушійна сила і поведінки, і діяльності людини. Тоді як ціннісні орієнтири, за вченим, виражають єдність поведінкових норм, уявлення про мораль, і, взагалі, внутрішній світ людини [7].

З позиції соціально-філософської, головний зміст поняття мотивації утворюють: "образ, знання, життєвий досвід, накопичений в ході минулих мотиваційних видів діяльності особистості, викликаних тими чи іншими потребами, успішно чи неуспішно задоволеними в минулому. <...> Наявність знання, образу допомагає вибрати мету і оптимальні засоби для її досягнення. У процесі мотивації в якості мотивів можуть виступати знання про потреби, засоби і цілі" — певні цінності в ході самої мотивації. В такому випадку "завжди

виявляється провідний, домінуючий мотив“ [14].

В менеджменті мотивація, за А. Колодійчуком, який спирається, в свою чергу, на визначення М. Х. Маскона, М. Альберта і Ф. Хедоурі з роботи “Основи менеджменту“, — це “спонукання себе та інших до діяльності для досягнення“ цілей — особистісних або організації/фірми/корпорації [11]. Мотивація, мотиваційні регулятори, що побудовані на знанні психології людини і вмінні “керувати“ в певному сенсі її поведінкою, складають основу впливу на людину і визначають ефективність роботи. Коли кожний працівник розуміє своє місце, роль і свої функції в праці, коли він працює з максимально можливою віддачею, тоді й ефективність роботи всього колективу буде високою.

Одним з головних завдань, яке ставить перед мотивацією менеджмент — активування людини до найбільш продуктивної праці — джерела і матеріальних, і духовних цінностей. Менеджер персоналу підбирає людей, які підходять і є потрібними для конкретної праці, при цьому ці люди хоча б в якійсь мірі вже повинні бути орієнтованими на успіх. Потім, під час праці, поведінка такої людини може бути відповідним чином скерована на досягнення якнайкращих результатів (продуктів) праці. Для створення сприятливих умов мотивації створюється сприятливий мотиваційний клімат [11]. В менеджменті активно розробляють методи посилення мотивації, серед яких цікавим є доручення співробітнику завдань, посилюючих його позитивний досвід — тих, з якими він успішно справлявся раніше (Б. Скіннер).

Соціологічні теорії мотивації представлені в роботах А. Маслоу, Ф. І. Герцберга, Д. МакКлеланда, Д. МакГрегора та В. Оучи.

За думкою А. Маслоу, потреба в розвитку людини пов'язана з її потребою в самоактуалізації — прагнення людини до якомога повної реалізації її особистісних можливостей.

А. Маслоу вказує на те, що у людини існують різні потреби, і створює певну ієрархію цих потреб. При цьому до задоволення потреб вищого рівня людина починає прагнути, за вченим, тільки після задоволення на достатньому рівні потреб нижчого рівня. Активна самоактуалізація людей призводить до активного соціального руху і, таким чином, є його вирішальним і головним мотивом [1].

Схожість з цією концепцією має концепція теоретика поведінкового підходу Ф. І. Герцберга. Він говорить про гігієнічні фактори формування мотивації і власне про мотиватори. До перших відносяться, наприклад, коли ми працюємо в фірмі, її політика, робочі умови, статус, безпека та ін. Мотиваторами виступають самоактуалізація і потреба в досягненні мети [1].

Найбільш популярною ідеєю теорії потреб, що набуваються, Девіда МакКлелланда є ідея, що мотивація може залежати від того, як організоване управління працею. Управління за розподілом по цілям дає найкращий результат, тобто дозволяє найкращим способом мотивувати працівника [1].

Дуглас МакГрегор пропонує теорії «“Х” і “У”», згідно яким людина від природи

має (“У”) або не має (“Х”) здібності до самоорганізації, відповідно, потребує або не потребує жорсткого контролю і обов'язкової “зовнішньої” мотивації — зі сторони керівництва.

Теорія “Z” Вільяма Оучи будується на іншому підході та іншому розумінні людської суті. Згідно з уявленнями Оучи, поведінковий контроль, без якого не може обійтися будь-яка трудова діяльність, повинен відбуватися через створення певних умов для розкриття індивідуальності кожного співробітника і підвищення його творчої активності [1].

Поняття мотивації, як ми переконалися, має велику кількість означень, що розкривають різні аспекти його сутності. В загальному розумінні під мотивацією маємо на увазі комплекс рушійних сил, які стимулюють нас в просуванні вперед, до того, щоб ми виконували певні дії, більш того, до свідомого обирання цих дій, що визначаються впливом внутрішніх та зовнішніх чинників.

Кожний вид діяльності має свої мотиви — в залежності від предмета діяльності. Саме самореалізація людини, її саморозвиток і невинний в цьому сенсі рух вперед створюють нові сфери діяльності та нові, відповідні для них, мотиваційні засади. Як справедливо зазначає С. Кемеров, люди відкривають для себе багатомірність світу, коли вчаться мислити ширше, позбуваються упереджених думок і змінюють свою поведінку з шаблонної на нестандартну [9, с. 51].

Найбільш цікавою і “креативною” є мотивація творчої діяльності, що потребує незвичайних вирішень проблеми. В. Барулін вважає творчість “станом духовного життя людини”, який є для неї іманентним і невід'ємним [3, с. 147–149]. Передбачає наявність двох сторін в творчості М. Бердяєв — творчого зліта і твору, який з'являється як результат цього зліту і як його виразник [4, с. 252].

Сьогодні творчі можливості особистості, а саме можливість створювати нове, вважається головним ресурсом майбутнього всього людства. Відповідним стає і характер мотивації, який в останні десятиліття сильно змінився. Замість зовнішніх потреб покращення свого матеріального стану на перший план виходять внутрішні інтенції щодо реалізації власного потенціалу, духовного розвитку себе як особистості. Як пише В. Іноземцев, головним мотивом в діяльності людини стає її самовдосконалення, коли кожний може набути нових особистісних якостей та наростити свій потенціал [8, с. 7—8].

На наш погляд, незалежно від виду діяльності, не тільки спрямованість особистості, але й її моральна стійкість є вирішальними у виборі людиною мотивів та того, які з них будуть домінуючими.

В цілому, мотивацію сучасної людини можна назвати аксіологічною, або такою, яку визначають цінності і потенціал, що виражаються, звісно, через певні спонукання. Прагнення досягнути мети посилюється прагненням до самореалізації, самовдосконалення, суспільного визнання, що виступають в якості провідних мотивів творчої діяльності, а творчість стає “парасольковою” ціллю, яка об'єднує

всі сучасні види діяльності людини.

Список використаних джерел

1. Абдрахманова А. В. Социологические теории мотивации. *XXI Международная конференция памяти профессора Л. Н. Когана «Культура, личность, общество в современном мире: методология, опыт эмпирического исследования», 22-23 марта 2018 г., Екатеринбург.* Екатеринбург: УрФУ, 2018. С. 1050—1057.
2. Асеев В. Г. Мотивация поведения и формирование личности. М.: Русь, 1976. 159 с.
3. Барулин В. С. Основы социально-философской антропологии. М.: ИКЦ «Академ-книга», 2002. 455 с.
4. Бердяев Н. А. Опыт эсхатологической метафизики: творчество и объективация. Царство Духа и царство кесаря. М.: Республика, 1995. 383 с.
5. Бобровський Р. П. Мотивація в структурі педагогічної свідомості. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/6925/Bobovskyu.pdf;jsessionid=7E1DB21CB596239DBBD8C59AB766EA5B?sequence=1>
6. Генкин А. Мотивация и организация эффективной работы. М.: Норма, 2016. 352 с.
7. Днепров С. А. Педагогическое сознание: теории и технологии формирования у будущих учителей: монография. Екатеринбург: Изд-во Ур ОРАН, 1998. 297 с.
8. Иноземцев В. Л. Современное постиндустриальное общество: природа, противоречия, перспективы. М.: Логос, 2000. 304 с.
9. Кемеров В. Е. Введение в социальную философию. М.: Академический проект, 2001. 142 с.
10. Кибанов А. Я. Баткаева И. А. Митрофанова Е. А. Ловчева М. В. Мотивация и стимулирование трудовой деятельности. Учебник / Под ред. А. Я. Кибанова. М.: ИНФРАМ, 2010. 524 с.
11. Колодійчук А. В. Сутність поняття мотивації. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2010/20_4/226_Kolodijczuk_20_4.pdf
12. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. М.: Смысл, Академия, 2005. 352 с.
13. Лукьянович О. В. Педагогические условия для формирования мотивации на уроках музыки. URL: <https://nsportal.ru/shkola/obshchepedagogicheskie-tekhnologii/library/2017/01/08/pedagogicheskie-usloviya-dlya>
14. Станкевич Л. П., Полякова И. П. Мотивация как процесс и вид духовной деятельности. URL: <https://www.socionauki.ru/journal/articles/252988/>
15. Столяренко О. Б. Психологія особистості: навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2012. 280 с.